البَيِّنَةُ

BEYYİNE

(akla dayalı açık delil)

Bu kelimenin kökü olan beyan, türevleri ile birlikte 300'e yakın yerde geçmektedir. Beyyine, bunlardan biri olup 100'e yakın yerde geçer. Arap dilinde delil, belirti, açıklık, kesinlik demektir.

Kur'an dilinin çağlar üstü bilginlerinden biri olan Râgıb el-Isfahanî (ölm. 502/1108), beyyineyi 'akla veya duyu organlarına dayalı açık delil' diye tanımlamaktadır. Kur'an, duyular üstü idrakin yakaladığı realitelere ve delillere de beyyine demektedir. Nitekim tanrısal vahiy de bir beyyineler topluluğudur.

Bütün peygamberler birer beyyinedir. Son Resul de bir beyyinedir. Öyle bir beyyinedir ki o, "Allah'tan gelen bir elçi sıfatıyla, içinde ölmez-pörsümez mesajların bulunduğu tertemiz sayfaları insanlara okur." (Beyyine, 2-3) Kur'an, bunun da ötesine geçerek insan, vahiy ve evren üçlüsünün birbirine bağlı üç kitap oluşturduğunu (bk. burada, Kitap mad.) ve bu kitapların beyyinelerle yüklü ayetlerden meydana geldiğini defalarca ifadeye koyar.

Kur'an'ın açık beyanına göre, iman bir gözü kapalı inanış, bir şuursuz kabul olayı değil, bir beyyine olayıdır. Bunun içindir ki, her şeyde "neden" ve "niçin" sormak, Kur'an'ın sadece izni değil, buyruğudur. Yine Kur'an'a göre, insanın hayatı da ölümü de beyyine üzere olmalıdır. (8/42)

İslam fıkhında beyyine, ispat aracı olarak öne sürülen her türlü delil, özellikle tanık anlamında kullanılır. Ve gündeme gelmiş davalarda Hz. Peygamber'in şu hadisi uygulanır: "Beyyine ortaya koymak, iddia sahibinin borcudur."

Kur'an-ı Kerim, imanı bir beyyine olayı olarak görürken, inkâr, özellikle putperestliği de bir beyyinesizlik ve bilgisizlik olayı olarak tanıtır. Ona göre, Allah'ı, peygamberleri ve ölüm sonrası hayatı inkâr, varlık ve oluşu doldurmuş bulunan apaçık ve sayısız beyyinenin değerlendirilmemesinden kaynaklanmaktadır.

Biat →